GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 1261
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1261

הוראות לנבחן

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון – (2×24) – 48 נקודות

פרק שני – (1×24) – 24 נקודות

פרק שלישי – (1×16) – 16 נקודות

פרק רביעי – (1×12) – 12 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (חורף נבצרים תשפ"ב): השער מציין שבבחינה זו יש הנחיות מיוחדות; כללי הבחירה המודפסים בגוף השאלון הם: פרק ראשון – 2 מתוך 3 שאלות, בכל שאלה כל הסעיפים (8 נקודות לכל סעיף) = 48; פרק שני – שאלה 1 מתוך 2, כל הסעיפים (8 לכל סעיף) = 24; פרק שלישי – שאלה אחת מתוך 6–10: סעיף א' חובה (8) ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ג' (8) = 16; פרק רביעי – סעיף א' חובה (7) ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ד' (5) = 12. לא נמצא מסמך רשמי (מכתב הפיקוח על הוראת המקרא או מסמך תובנות) העוסק במועד נבצרים זה וקובע לו כללי מענה אחרים; מסמך התובנות של חורף תשפ"ב (09.03.22) עוסק בשאלון של המועד הרגיל. לכן מובא המבנה כפי שהודפס בשאלון.

הערה לפתרונות: בציטוטי הפסוקים בפתרונות השם המפורש נכתב בצורת ה' (גם עם אותיות שימוש: וַה', לַה'), כמו בשאלון. בשאלה 7 (ירמיהו ל"א) מספרי הפסוקים הם כמו בשאלון; במהדורות שבהן החלוקה שונה (כמו מהדורת הנוסח שממנה מצוטטים הפסוקים) מספר הפסוק גדול באחד, והוא מובא בסוגריים המרובעים (למשל: ירמיהו לא, יד [בחלוקה אחרת: טו] – "קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע").

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – בראשית

שאלה 1

א. (1) פחד שיהרגוהו בגלל יופייה של שרי ויקחו אותה: "וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתָךְ יְחַיּוּ" (בראשית יב, יב); כאחיה יחיה ואף ייטב לו (יב, יג). (2) הרמייה נועדה להציל את חייו ולשמור על המשפחה, אך בגללה נלקחה שרי לבית פרעה: "וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה" (בראשית יב, טו) – אברם איבד את אשתו, ובית פרעה לקה בנגעים (יב, יז).

ב. (1) אברם משקר ודואג לעצמו "לְמַעַן יִיטַב־לִי בַעֲבוּרֵךְ" (בראשית יב, יג); פרעה מוכיח אותו על השקר "מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי" (בראשית יב, יח), מחזיר את שרי ומשלחם בשלום (יב, יט). (2) פרעה לקח אישה לביתו בכוח שלטונו בלי לברר דבר "וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה" (בראשית יב, טו) – בדיוק מה שאברם חשש ממנו; והוא לקה בנגעים "עַל־דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם" (בראשית יב, יז) – עונש מעיד על מעשה פסול, והתוכחה שלו באה רק אחרי המכות.

ג. (1) גם בימי יצחק יש רעב, אך ה' מצווה עליו "אַל־תֵּרֵד מִצְרָיְמָה" (בראשית כו, ב) ומבטיח "וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ" (בראשית כו, ג); מכאן ביקורת על אברם שירד למצרים מיוזמתו (יב, י) ועזב את הארץ המובטחת במקום לבטוח בה'. (2) אברם התעשר בזכות לקיחת שרי: "וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ" (בראשית יב, טז) – כפי שביקש "לְמַעַן יִיטַב־לִי בַעֲבוּרֵךְ" (בראשית יב, יג); הוא נהנה מן המצב ואינו מוחה.

שאלה 2

א. (1) החלומות מוזרים ומבשרים רעה – הרעות אוכלות את הטובות ואין בהן סימן: "וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבֶּנָה וּמַרְאֵיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה" (בראשית מא, כא); החלום חוזר פעמיים, ואין מי שיפתור אותו (מא, ח). (2) למנות איש נבון וחכם ופקידים, "וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע" (בראשית מא, לד), לאגור את התבואה בערים "לִפְקֻדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב" (בראשית מא, לו) – כדי שהארץ לא תיכרת ברעב.

ב. פרק ל"ז: כתונת הפסים מסמלת את מעמדו המועדף (לז, ג), "וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כָּתָּנְתּוֹ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים" (בראשית לז, כג) והשליכוהו לבור – נפילה. פרק מ"א: "וַיְגַלַּח וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָיו" (בראשית מא, יד) – יציאה מן הכלא; "וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ" (בראשית מא, מב) – עלייה למשנה למלך. (פרק ל"ט: עלייה בבית פוטיפר, הבגד שנשאר ביד אשת פוטיפר מוביל לכלא.)

ג. (1) "וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיֶּרַח וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי" (בראשית לז, ט) – יוסף רואה את עצמו במרכז, גם גרמי השמים משתחווים לו. (2) כן, חל שינוי: במרכז עומד האל – "אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִגִּיד לְפַרְעֹה" (בראשית מא, כה), "וּמְמַהֵר הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ" (בראשית מא, לב); יוסף רואה את עצמו כשליח. (אפשר גם: לא – הוא עדיין רואה עצמו מיועד לשלטון, מציע "איש נבון וחכם", מא, לג.)

שאלה 3

א. (1) ציווה לשים את הגביע "בְּפִי אַמְתַּחַת הַקָּטֹן" (בראשית מד, ב), שלח לרדוף אחריהם ולהאשימם, וקבע "אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ יִהְיֶה־לִּי עָבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם" (בראשית מד, י). (2) התממש: הגביע נמצא אצל בנימין (מד, יב), ויוסף קבע שבנימין יהיה לו לעבד והאחים ישובו (מד, יז). לא התממש: האחים לא נפרדו ממנו – "וַיָּשֻׁבוּ הָעִירָה" (בראשית מד, יג) – ויהודה הציע שכולם יהיו עבדים (מד, טז).

ב. יוסף יכול היה לחשוב שאביו שותף למכירה או זנח אותו; מדברי יהודה הוא לומד שיעקב האמין שבנו מת: "וְאָחִיו מֵת" (בראשית מד, כ), "וְאָמַר אַךְ טָרֹף טֹרַף וְלֹא רְאִיתִיו עַד־הֵנָּה" (בראשית מד, כח) – לכן לא חיפש אותו.

ג. ל"ז: שנאה וקנאה על אהבת האב "וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ" (בראשית לז, ד), הפשטה והשלכה לבור ואדישות "וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לֶחֶם" (בראשית לז, כה). מ"ד: סולידריות עם בנימין – "וַיִּקְרְעוּ שִׂמְלֹתָם" (בראשית מד, יג) וחזרה העירה; הכרה באשמה ונכונות להיות עבדים יחד (מד, טז); יהודה מדבר על אהבת האב לבנימין בלי קנאה – "וְאָבִיו אֲהֵבוֹ" (בראשית מד, כ).

פרק שני – שמות

שאלה 4

א. האם (בת לוי): "וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים" (שמות ב, ב), הכינה תבה ושמה אותו ביאור (ב, ג), ואחר כך הניקה אותו (ב, ט). האחות: "וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק" (שמות ב, ד) והציעה מינקת עברייה (ב, ז). בת פרעה: "וַתַּחְמֹל עָלָיו" (שמות ב, ו), אימצה אותו – "וַיְהִי־לָהּ לְבֵן" (שמות ב, י).

ב. (1) חוש צדק ומחויבות לעמוד לצד הנפגע – מול מצרי (ב, יא–יב), מול עברי "וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ" (שמות ב, יג) ומול רועים זרים (ב, יז); מי שאינו סובל עוול ראוי לתת חוקי צדק. (2) הסתירה: משה הורג בחשאי "וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל" (שמות ב, יב) – עשיית דין עצמי, אלימה, ואולי מתוך נאמנות לאחיו ולא לצדק. עמדה מנומקת (למשל: הטענה אינה נכונה – הוא הציל אדם מוכה במשטר שאין בו משפט לעבדים, ובמקרה הבא הוכיח גם עברי).

ג. יתרו: שומע מבנותיו על הטובה "אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים" (שמות ב, יט) וכועס שלא הזמינוהו – "קְרָאֶן לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם" (שמות ב, כ) – גמול על החסד. לבן: רץ אל האיש רק "כִּרְאֹת אֶת־הַנֶּזֶם וְאֶת־הַצְּמִדִים" (בראשית כד, ל) – העושר הוא שמניע אותו, והכנסת האורחים הנלהבת (כד, לא) נובעת מתקווה לרווח.

שאלה 5

א. (1) לעשות נפלאות לעיני כל העם "נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת" (שמות לד, י); לגרש את עמי כנען "הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי" (שמות לד, יא). (2) לא לכרות ברית עם יושבי הארץ "הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ" (שמות לד, יב); להשמיד את עבודת האלילים ולא לעבוד אל אחר "כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר" (שמות לד, יד).

ב. (1) שני זוגות לוחות אבן שעליהם כתב ה' את אותם דברים: "וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים" (שמות לד, א) (וכן לב, טו–טז). (2) הראשונים – "וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה" (שמות לב, טז); השניים – "פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים" (שמות לד, א), משה פסל אותם (לד, ד). עמדה מנומקת – למשל: מחויבות גדולה יותר לשניים, כי האדם שותף ביצירתם והם ניתנו אחרי חטא וסליחה.

ג. (1) מצד אחד רחמים וסליחה – "נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה" (שמות לד, ז); מצד שני דין ועונש – "וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים" (שמות לד, ז). (2) ההחלטה "כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אַתָּה" (שמות לג, ג) מבטאת את מידת הדין; משה פונה למידת הרחמים והסליחה: "וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ" (שמות לד, ט).

פרק שלישי – נושאי הבחירה

שאלה 6

א. (1) העם טוען "לֹא עֶת־בֹּא עֶת־בֵּית ה' לְהִבָּנוֹת" (חגי א, ב), וחגי מוכיח: "הַעֵת לָכֶם אַתֶּם לָשֶׁבֶת בְּבָתֵּיכֶם סְפוּנִים וְהַבַּיִת הַזֶּה חָרֵב" (חגי א, ד) – סדר עדיפויות פגום; "שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל־דַּרְכֵיכֶם" (חגי א, ה) – הכישלון הכלכלי (א, ו) הוא תוצאה. (2) כן: "וַיִּשְׁמַע זְרֻבָּבֶל ... וְכֹל שְׁאֵרִית הָעָם בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיהֶם" (חגי א, יב), "וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּבֵית־ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם" (חגי א, יד).

ב. (1) יבול דל – "זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה וְהָבֵא מְעָט" (חגי א, ו); שכר שנעלם – "וְהַמִּשְׁתַּכֵּר מִשְׁתַּכֵּר אֶל־צְרוֹר נָקוּב" (חגי א, ו) (או בצורת – "כָּלְאוּ שָׁמַיִם מִטָּל" (חגי א, י)). (2) אחריות ה': "וָאֶקְרָא חֹרֶב עַל־הָאָרֶץ" (חגי א, יא); שינוי בהתנהגות: "וּבְנוּ הַבַּיִת וְאֶרְצֶה־בּוֹ" (חגי א, ח) – בניית הבית תביא לרצון ה' ולשינוי המצב.

ג. (1) חגי: בניין הבית הוא הדרישה המרכזית ותנאי לברכה (א, ח). ירמיהו: הבית אינו מגן כשהמוסר מושחת – "אַל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל־דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵמָּה" (ירמיהו ז, ד) – גנבה, רצח וניאוף ואחר כך "נצלנו" (ז, ט–י). (2) בימי חגי הבית חרב "וְהַבַּיִת הַזֶּה חָרֵב" (חגי א, ד), העם שקוע בדאגות פרטיות ומיואש – הבית נחוץ כמרכז מאחד לזהות הלאומית והדתית; בימי ירמיהו הבית עמד והעם הסתמך עליו באופן כוזב.

שאלה 7

א. (1) "הִנֵּה יָמִים בָּאִים" (ירמיהו לא, כו [בחלוקה אחרת: כז]) (חוזר גם בפסוקים ל', ל"ז; וקרוב לו "בַּיָּמִים הָהֵם" (ירמיהו לא, כח [בחלוקה אחרת: כט])). (2) למשל: גמול אישי – "כִּי אִם־אִישׁ בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת" (ירמיהו לא, כט [בחלוקה אחרת: ל]); ברית חדשה – "וְכָרַתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה" (ירמיהו לא, ל [בחלוקה אחרת: לא]) (או: ריבוי האוכלוסייה, פסוק כ"ו; בניין ירושלים, פסוק ל"ז).

ב. (1) רחל, קול בכי על בניה הגולים – "רָחֵל מְבַכָּה עַל־בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם" (ירמיהו לא, יד [בחלוקה אחרת: טו]); ה': "מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי" (ירמיהו לא, טו [בחלוקה אחרת: טז]) – "וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם" (ירמיהו לא, טז [בחלוקה אחרת: יז]). (2) אפרים, קול חרטה ובקשת תשובה – "הֱשִׁיבֵנִי וְאָשׁוּבָה" (ירמיהו לא, יז [בחלוקה אחרת: יח]); ה' מגיב באהבה ובחמלה – "רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ" (ירמיהו לא, יט [בחלוקה אחרת: כ]).

ג. (1) דמיון: התורה/הדברים על הלב – "וְעַל־לִבָּם אֲכַתְּבֶנָּה" (ירמיהו לא, לב [בחלוקה אחרת: לג]) / "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ... עַל־לְבָבֶךָ" (דברים ו, ו); לימוד והעברה בין אנשים – "וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ" (ירמיהו לא, לג [בחלוקה אחרת: לד]) / "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ" (דברים ו, ז). הבדל: בדברים האדם צריך לשנן, לקשור ולכתוב; בירמיהו ה' כותב על הלב ואין צורך ללמד – "כִּי־כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי" (ירמיהו לא, לג [בחלוקה אחרת: לד]). (2) הברית החדשה פנימית ומובטחת מצד ה', ולכן לא תופר כברית הקודמת ("אֲשֶׁר־הֵמָּה הֵפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי" (ירמיהו לא, לא [בחלוקה אחרת: לב])).

שאלה 8

א. (1) בשלושתם עולים לרגל אל המקום שה' בוחר – "שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר" (דברים טז, טז) – ומביאים מתנה: "וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי ה' רֵיקָם" (דברים טז, טז), "אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ" (דברים טז, יז). (2) בשמחת החג יש לשתף את החלשים: "וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ" (דברים טז, יא).

ב. (1) צדק ומשפט הוגן – "וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק" (דברים טז, יח), בלי הטיית דין ושוחד (טז, יט); השכר: "לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ" (דברים טז, כ). (2) הצדק הוא הסיבה לבחירת אברהם ותנאי לקיום ההבטחה: "לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא ה' עַל־אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלָיו" (בראשית יח, יט) – זה ייעודו של העם מראשיתו.

ג. (1) הקושי: הכפל "צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף" (דברים טז, כ). לפי רמב"ן "צדק" אחד – לשופטים (משפט צדק בבית הדין), "צדק" שני – לכל אדם ("וגם אתה... תמיד"); הצדק אינו רק חובת המוסד אלא שאיפה של כל אחד בכל עת, ו"תרדוף" – מאמץ פעיל. (2) עמדה מנומקת, למשל: השופטים – בידם הכוח והם דוגמה, ושחיתותם מעוותת את הצדק לכולם "כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים" (דברים טז, יט); או: העם – בלי צדק אישי אין חברה מוסרית גם עם שופטים ישרים.

שאלה 9

א. (1) המזמור מיוחס לדוד אחרי חטאו עם בת שבע ותוכחת נתן הנביא: "בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע" (תהלים נא, ב). (2) "לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים" (תהלים נא, יב) – לב חדש ונקי מחטא; "אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ" (תהלים נא, יג) – שלא יורחק מה' (ושרוח הקודש לא תילקח ממנו).

ב. (1) חטא (עבירה): "וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי" (תהלים נא, ד), "לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי" (תהלים נא, ו) – בקשה לטהר אותו מן החטא; חיטוי (טיהור): "תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר" (תהלים נא, ט) – בקשה לנקות אותו כמו בטקס טהרה. (2) עמדה מנומקת – למשל: מקבל אחריות; הוא מכיר שלבו פגום ויוזם בקשה לשינוי פנימי ("לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים" (תהלים נא, יב)), ובהמשך מתחייב ללמד חוטאים (נא, טו).

ג. (1) בפסוק י"א המבט של אלוהים על חטאיו מאיים, והמשורר מבקש שיוסט: "הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחַטָּאָי" (תהלים נא, יא) – ושיימחו ("וְכָל־עֲוֹנֹתַי מְחֵה" (תהלים נא, יא)). אצל לב ארי המבט נוכח בכל מקום ואין ממנו מנוס ("לאן אלך... כשעיניך מביטות בי") – הוא חש כלוא תחתיו ומתלבט בין בריחה לפנייה אליו. (2) עמדה מנומקת – למשל: תובעת יותר מאלוהים, שעליו להסתיר פנים ולמחות; או מן האדם – ההכרה בחטא היא תנאי לבקשה.

שאלה 10

א. העולם מתנהל במחזוריות קבועה, בלי התקדמות, והאדם חולף: "דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמָדֶת" (קהלת א, ד) – האדם הולך והעולם נשאר כשהיה; "כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא" (קהלת א, ז) (או השמש, א, ה) – תנועה בלי תוצאה. לכן גם לעמל האדם אין רווח של קבע.

ב. (1) פסוק י': האדם אינו יכול ליצור דבר חדש (ואף טועה לחשוב שמשהו חדש) – "כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים" (קהלת א, י). פסוק י"א: האדם נשכח, אין לו זיכרון בדורות הבאים – "אֵין זִכְרוֹן לָרִאשֹׁנִים" (קהלת א, יא). (2) עמדה מנומקת על אחת המגבלות.

ג. (1) מסקנה: החוכמה אינה מועילה ואף מוסיפה צער – "כִּי בְּרֹב חָכְמָה רַב־כָּעַס וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב" (קהלת א, יח), "שֶׁגַּם־זֶה הוּא רַעְיוֹן רוּחַ" (קהלת א, יז). הסיבה: החוכמה אינה יכולה לתקן את העולם – "מְעֻוָּת לֹא־יוּכַל לִתְקֹן" (קהלת א, טו); מי שיודע יותר רואה יותר את הפגמים ואינו יכול לשנותם. (2) עמדה מנומקת.

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח

שאלה 11

א. השאלה: "מִי־יָרֵא וְחָרֵד יָשֹׁב" (שופטים ז, ג) – הפוחדים חוזרים (שבו 22,000, נשארו 10,000). המבחן: הורדה אל המים – מי שלקק "בִּלְשׁוֹנוֹ מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֹק הַכֶּלֶב" (שופטים ז, ה) (300 איש) הופרד ממי שכרע על ברכיו לשתות; "בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְלַקְקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" (שופטים ז, ז).

ב. (1) כדי שישראל לא ייחסו את הניצחון לעצמם: "פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי הוֹשִׁיעָה לִי" (שופטים ז, ב) – הניצחון יוכר כמעשה ה'. (2) השאירו להם צידה ושופרות: "וַיִּקְחוּ אֶת־צֵדָה הָעָם בְּיָדָם וְאֵת שֹׁפְרֹתֵיהֶם" (שופטים ז, ח) – כך היו לשלוש מאות שופרות לקרב.

ג. כן: הוא מנחה את לוחמיו לחקות אותו – "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־אֶעֱשֶׂה כֵּן תַּעֲשׂוּן" (שופטים ז, יז), "וְתָקַעְתִּי בַּשּׁוֹפָר אֲנֹכִי" (שופטים ז, יח) – והוא עצמו מוביל את הפלוגה הראשונה אל קצה המחנה: "וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה־אִישׁ אֲשֶׁר־אִתּוֹ בְּקְצֵה הַמַּחֲנֶה" (שופטים ז, יט).

ד. חוכמה: חלוקה לשלושה ראשים עם שופרות וכדים ולפידים (ז, טז), התקפה בתחילת האשמורת התיכונה, רעש ואור מכל הצדדים – "וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְשַׁבְּרוּ הַכַּדִּים" (שופטים ז, כ) – יצרו רושם של צבא עצום ובהלה. עזרת ה': "וַיָּשֶׂם ה' אֶת חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ" (שופטים ז, כב) – המדינים הרגו זה את זה, והלוחמים כלל לא נלחמו ("וַיַּעֲמְדוּ אִישׁ תַּחְתָּיו" (שופטים ז, כא)).

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach